

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Европейска инициатива за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта“

COM(2007) 708 окончателен/2

(2009/C 77/04)

На 13 ноември 2007 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 262 от Договора за създаване на Европейската общност, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Европейска инициатива за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта“

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 15 юли 2008 г. (докладчик: г-н Pezzini).

На 447-та си пленарна сесия, проведена на 18 септември 2008 г., Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с единодушие.

1. Заключение и препоръки

1.1 Комитетът приветства инициативите на Комисията за увеличаване на подкрепата за учредяване и растеж на микро-предприятията и за насърчаване на предприемаческия дух така, че да бъде разширена производствената база и базата на заетост на Общността с цел постигането на по-висока конкурентоспособност, по-голямо сближаване и по-висококачествена икономика, основана на знанието, в съответствие с целите на обновения Лисабонски дневен ред.

1.2 Въпреки че Комитетът приветства инициативата за учредяване на нова структура на Общността за подкрепа на микрокредитирането, той смята, че не е достатъчно просто да бъдат насърчавани държавите-членки, предвид на това, че небанковият сектор, който не е обхванат от банковите директиви на ЕО, почива върху неадекватна нормативна основа и върху твърде различаващи се основни разпоредби в много държави-членки.

1.3 Комитетът счита, че една пилотна инициатива за социално отговорни микроинвестиции, която да обедини банковите и небанковите микрокредитни институции в европейска мрежова система чрез осъществяването на „Меморандум за разбирателство относно социално отговорни инвестиции“ с отделните институции и с подкрепата на секторните сдружения, би трябвало да е предназначена приоритетно за тези, които „имат малки шансове да получат банков кредит“ за:

- разработване на проекти за истински, продуктивен и достоен труд;
- укрепване и разширяване на основата за производство, сътрудничество и заетост;
- засилване на чувството за поемане на отговорност на отделния човек чрез изграждането на процеси за интегриране, подкрепа и признаване качествата на хората, за които съществува риск от трудово, икономическо и социално изключване.

1.4 Комитетът е убеден, че иновационното прилагане на новите технологии в сферата на микрокредитирането би могло да помогне да се разшири обхватът на микрофинансирането, да се увеличи конкуренцията и да се намалят разходите за потребителите.

1.5 В допълнение, Комитетът смята, че подкрепата за микрокредитирането трябва да върви ръка за ръка с кредити за обучение на кандидатстващите за заем, като се улеснява тяхното развитие и успех на пазара, предотвратява се социалното изключване и непрекъснато се подобрява прилагането на Лисабонската стратегия.

1.6 Въпреки че приема, че промените в институционалните и правните рамки, подкрепящи микрокредитирането, са въпрос, който трябва да бъде решаван главно от държавите-членки и прилаган посредством механизми, интегрирани в годишния Лисабонски цикъл на управление, Комитетът смята, че е от решаващо значение да бъде даден тласък на европейската референтна система, по-конкретно чрез:

- създаването на мрежа от споразумения за социално отговорни инвестиции (Меморандум за разбирателство — МЗР) между новосъздадения Европейски фонд за микрокредитиране и отделните микрокредитни институции по места, за да може системата за микрокредитиране да се основава на съвместими стандарти за стабилност, платежоспособност, диверсификация на портфейла⁽¹⁾, прозрачност и борба с лихварството;
- създаването на рейтингова система на ЕС за банковите и небанковите МФИ, за да се увеличи тяхното качество и надеждност, а така също и наличността на информация за рисковете и ефективността, като бъде възприет общ формат, позволяващ диалог и обмен на най-добри практики, както и временното присъждане на европейски МФИ-етикет за качество и популярност, с цел привличане на фондове и увеличаване на доверието на потенциалните получатели на микрокредити;
- стартирането на информационни и обучителни мерки на ЕС за заинтересованите от микрокредитиране лица както относно наличните възможности и средства за работа, така и, от гледна точка на потенциалните бенефициери, относно изискванията и методите за подготвяне на проект за бизнес план — като се използва опростен, стандартизиран формат;

⁽¹⁾ Вж. изследванията на носителя на Нобелова награда Harry Markovitz върху взаимосвързаността между диверсификацията на портфейла, намаляването на риска и компенсациите в променливостта на инвестиционната възвръщаемостта (крива на ефективността), което води до стабилизиране на икономическия цикъл.

— въвеждане на мерки на ЕС за продължавашо обучение и изграждане на капацитет на ръководството и персонала на банковите и небанковите МФИ, въз основа на общ технически опит, с цел справяне с промените в сферата на микрофинансирането, новите изисквания на потребителите и необходимостта от обща основа, която да улеснява диалога и обмена на най-добри практики в ЕС;

— създаването на мрежа от бази данни на ЕС на основата на хармонизирани критерии, даваща възможност за събиране и обработване на стандартизирани данни за извършените трансакции и свързания с това риск, включително за да бъдат намалени разходите по оценка на риска, присъщ на отделните трансакции за микрокредитиране.

1.7 Във връзка с предложението да бъде създадена структура на Общността за специализирана подкрепа в рамките на отдел „ДЖЕРЕМИ“ на ЕИФ, Комитетът смята, че това не би допринесло за популяризирането на инициативата и би ограничило обхвата, който тя би трябвало да има за координиране на съществуващите инициативи, а също би попречило и за предприемане на други действия, освен техническа помощ. Ето защо Комитетът е на мнение, че би трябвало да бъде създаден независим отдел, който би могъл да действа като Фонд за микрокредитиране.

1.8 Финансирането и техническата помощ, предоставяни от новата структура за подкрепа, не би следвало да бъдат насочени единствено към нови небанкови МФИ, а по-скоро би трябвало да обхващат всички такива институции така, че да не се получи нарушаване на конкуренцията.

1.9 Инициативата на ЕС за МФИ би трябвало да включва мерки за засилване на социалния диалог, както и на диалога между различни участници от гражданското общество, и да използва оптимално мрежите за обмен на най-добри практики на ЕС, като Европейската мрежа за микрофинансиране, Центъра за микрофинансиране и Европейската платформа за микрофинансиране.

1.10 Според Комитета, инициативата за МФИ следва да засили ролята на предприемаческите сдружения в проверката на надеждността и компетентността на кредитните институции, в развитието на стабилни взаимоотношения и доверие и в постоянната подкрепа, обучението и съветите за извеждане на преден план на възможностите за независимост на кредитополучателите и за намаляване на административната тежест, особено в изготвянето на бизнес планове.

1.11 Учредяването на фонд за микрокредитиране, свързан по разумен начин с финансовите институции, с държавната администрация⁽²⁾, със секторните организации и с кредитните консорциуми и кооперативни дружества, може да представлява важна стъпка в ориентирането на финансовия инженеринг към форми на „социално управление“ на кредита.

(2) В много държави местните и регионалните администрации подпомагат развитието на МСП чрез финансиране на кредитни консорциуми.

1.12 Социалната представа за кредита, която може да е и в основата на учредяването на фонд за микрокредитиране, е тясно свързана с принципите на корпоративна социална отговорност и с ценностите на една по-добра и по-висока заетост.

1.13 Подкрепата за екологичното сертифициране СОУОСО може по-добре от други инструменти да насърчи социалния растеж на предприятията и да улесни съзнателното разпространение на фонда за микрокредитиране.

2. Въведение

2.1 През април 2007 г. Обсерваторията на МСП отбеляза, че най-голямото препятствие за повече иновации на продукти и процеси за европейските МСП е получаването на достъп до кредитиране, следвано от трудността при намирането на квалифицирани човешки ресурси, докато за по-големите предприятия човешките ресурси бяха главния проблем.

2.2 Главните недостатъци на пазара са липса на първоначален капитал, недостатъчно предлагане и търсене на финансиране. Тези проблеми са разгледани в Съобщението на Комисията „Изпълнение на Лисабонската програма на Общността: финансиране на растежа на МСП — добавяне на европейска стойност“⁽³⁾, по което ЕИСК неколкостранно имаше възможност да се произнесе⁽⁴⁾.

2.3 По-конкретно, Комитетът отбеляза, че е необходимо „да се засилят политики, които да подкрепят създаването и развитието на предприятия, като бързо и нискоразходно създаване на предприятия, мерки за улесняване на достъпа до рисков капитал, повече обучителни програми, посветени на професията предприемач, мерки, предназначени за улесняване на достъпа до обществени мрежи и комунални услуги и по-гъста мрежа от услуги за подкрепа на малките предприятия“⁽⁵⁾.

2.3.1 Както беше вече подчертано в предходни становища⁽⁶⁾, Комитетът счита, че „кооперативните дружества, консорциумите и взаимопомогателните дружества, както и новосъздадените предприятия и иновативните микропредприятия, също могат да допринесат за засилването на конкурентоспособността и капацитета за иновации на ЕС“.

2.4 От друга страна, Комитетът подчерта, че „основен въпрос е улесняването на достъпа до финансовите пазари“, и че „банките и другите заинтересовани финансови участници, като фондовете за рисков капитал, следва да бъдат насърчавани да възприемат по-положително отношение спрямо поемането на риск“⁽⁷⁾.

(3) COM(2006) 349 окончателен от 29 юни 2006 г.

(4) Становище CESE 599/2007, ОВ С 168, 20 юли 2007 г., стр. 1 (докладчици: г-н VAN IERSEL и г-н GIBELLIERI).

(5) Становище CESE 982/2007, ОВ С 256, 27.10.2007 г., стр. 8 (докладчик: г-жа FAES).

(6) Становище CESE 1485/2005 относно Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации 2007-2013 г. (докладчици г-н WELLSCHKE и г-жа FUSCO).

(7) Вж. бележки под линия 4 и 5.

2.5 През есента на 2007 г. Комисията обяви, че се обсъждат серия инициативи, насочени към МСП, включително и една европейска инициатива, учредяваща нова структура за подкрепа на микрокредитирането ⁽⁸⁾.

2.6 Микрокредитирането обикновено се признава от всички за финансов инструмент с голямо въздействие върху предприемачеството, икономическото развитие и продуктивното социално включване, но все още има много недостатъци и много място за подобрения, що се отнася до трудностите при получаване на инвестиции под формата на начален капитал, особено когато кандидатът е безработен, наскоро е имигрирал, принадлежи към етническо малцинство или живее в регион в рамките на цел „Сближаване“.

2.7 Друг проблем възниква от факта, че финансовите институции могат да правят икономии от мащаба по отношение на фиксирани разходи по транзакциите, като разходите по събиране на информация, оценка и проследяване на отпуснатите кредити. Това се отнася особено до микрокредитите, отпускани на самонаетите лица и на МСП, които са недостатъчно прозрачни и с ограничени възможности да предоставят необходимата информация на финансовите институции.

2.8 Международното определение за микрокредитиране е „отпускане на заеми в малък размер — под 25 000 евро в Европа ⁽⁹⁾ и под 100 000 ш.д. в Съединените щати — на лица с ниски доходи, които обикновено нямат достъп до банкови заеми, тъй като са недостатъчно платежоспособни и/или тъй като разходите за управляване на такива заеми се считат за прекалено високи“ ⁽¹⁰⁾. Определението за микрокредитиране не включва потребителското кредитиране.

2.9 Комитетът споделя мнението на Комисията за важната роля на микрокредитирането в изпълнението на Лисабонската стратегия за растеж и заетост и за насърчаване на социалното включване, и счита, че е от особено значение да бъде запазена главната му роля за насърчаване на растежа на самостоятелната заетост и за развитието на микропредприятията, без да се превръща просто в социална помощ.

2.10 Според Комитета, микрокредитирането в ЕС би могло да бъде използвано за решаването на проблеми, които възникнаха поради факта, че пазарът не успя да гарантира на предприемачите достъп до кредитиране, необходимо за започването и разширяването на икономически жизнени дейности, включително в сферата на помощта за развитие и политиката на сътрудничество ⁽¹¹⁾.

2.11 На равнище Общност, РПКИ — Гаранционен фонд за микрокредитиране на ЕИФ ⁽¹²⁾ предоставя серия от гаранции за микрокредитно финансиране, отпускано от местни институции на микропредприятия ⁽¹³⁾. Въпреки това, понастоящем няма

конкретно законодателство на Общността за микрокредитирането освен това, което управлява банковия сектор за микрокредитиране, подчинен на европейските банкови разпоредби ⁽¹⁴⁾, и позоваванията на микрокредитирането, включени в различни програми и инициативи на Общността ⁽¹⁵⁾.

2.12 Още повече, в отделните държави-членки секторът на микрокредитирането се регулира и управлява по различен начин. Само две държави-членки имат законодателство, управляващо специално небанковия сектор за микрофинансиране ⁽¹⁶⁾, въпреки че четири други държави-членки все пак имат законодателство против лихварството ⁽¹⁷⁾.

2.13 Пролетният Европейски съвет посочи, наред с другото, спешната нужда „да се улесни още повече достъпът до финансиране, включително посредством съществуващите финансови инструменти на ЕС“ ⁽¹⁸⁾, както и да се работи за „насърчаване на по-интензивно участие на цялата работна сила и решаване на проблема със сегментирането с цел да се осигури активно социално включване“.

2.14 Комитетът е убеден, че една по-широка правна рамка и рамка за подкрепа би могла да помогне за предоставянето на по-силен стимул за основаване на нови производствени предприятия и за улесняване на тяхната консолидация, като предотврати рисковете от маргинализация и от изключване от производствената система, което може да изостри такива социални и криминални злини като лихварството.

3. Предложението на Комисията

3.1 Комисията определя две линии на действие:

— стартирането на програма за реформи от държавите-членки, целяща подобряването на условията за микрокредитиране според националните особености и приоритети, с възможност за подкрепа от Общността при установяването на количествени цели и добри практики;

— учредяването на нова структура на Общността за подкрепа на микрокредитирането в рамките на „ДЖЕРЕМИ“, която да развива техническото сътрудничество и подкрепа за консолидирането на микрокредитните органи/институции, както и подходящите мерки за популяризиране и разпространение.

⁽⁸⁾ Още от 1997 г. Комисията организира подкрепа за микрокредитирането, съвместно с ЕИФ, чрез Гаранционната схема за МСП.

⁽⁹⁾ SEC(2004) 1156; Рамкова програма за конкурентноспособност и иновации, Решение № 1639/2006/ЕО.

⁽¹⁰⁾ Вж. Eurofi Франция, уебсайт: www.eurofi.net

⁽¹¹⁾ Вж. Регламент № 1905/2006 на Европейския парламента и на Съвета за създаване на финансов инструмент за развитие на сътрудничеството.

⁽¹²⁾ ЕИФ, Европейски инвестиционен фонд.

⁽¹³⁾ За определението за микропредприятия, вж. Препоръка 2003/361/ЕО.

⁽¹⁴⁾ Директива 2006/48/ЕО — ДКИ (Директива за капиталовите изисквания).

⁽¹⁵⁾ Вж. инициативата „ДЖЕРЕМИ“; Инициативата за растеж и заетост (Решение 98/347/ЕО); Многогодишната програма за МСП; Рамковата програма за конкурентноспособност и иновации (Решение 1639/2006/ЕО); ЕЗФРСР (Регламент 1698/2005/ЕО); Европейския фонд за приспособяване към глобализацията (Регламент № 1927/2006/ЕО).

⁽¹⁶⁾ Франция и Румъния. В допълнение, правните системи на Обединеното кралство и Финландия предвиждат някои изключения в тази област, въпреки че няма специално законодателство.

⁽¹⁷⁾ Белгия, Германия, Италия и Полша.

⁽¹⁸⁾ 13-14 март 2008 г., точка 11.

4. Рамка за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта

4.1 Микрокредитирането може да бъде пост за социално включване и да даде възможност на хората и предприятията с по-малки финансови средства, които са изключени от традиционната банкова система, да получат достъп до така важните за тях средства, необходими за започването и развитието на дейности, носещи приход.

4.2 На равнище Общност, *Европейският акт за малките предприятия* ⁽¹⁹⁾ — чиято ясна цел е да въведе конкретни мерки и принципи за подобряване на средата за МСП в Европа — би трябвало да прави възможно установяването и премахването на пречките пред отключване на потенциала на малките предприятия, като се засилят усилията за опростяване, **подобри се достъпът до кредитиране** и се установят подходящи правила в областта на енергията и околната среда.

4.3 Комитетът смята, че би трябвало да има по-добра координация между множеството съществуващи инструменти във връзка с това, черпейки от опита на тези, които вече са били използвани в миналото, и онези, които все още действат по отношение на микрокредитирането, така, както беше отбелязано в съобщението на самата Комисия ⁽²⁰⁾, т.е.:

- инициативата „ДЖЕРЕМИ“;
- гаранционния фонд за микрокредитиране на РПКИ ⁽²¹⁾; ЕММ и ЦМФ ⁽²²⁾ по програмата за действие на Общността за борба със социалното изключване;
- инициативите на Европейския социален фонд;
- програмите за развитие на селските райони по ЕЗФРСР ⁽²³⁾.

4.3.1 Комитетът счита, че при определянето на новите инициативи на Общността, свързани с микрокредитирането, е необходимо да се отчете положителният опит, придобит при разработването и практическото многогодишно прилагане на рамковата програма „ЕС/АКТБ за микрофинансиране“ на Службата за сътрудничество EuropeAid на Европейската комисия.

4.4 Финансовият инженеринг и „Европейският фонд за микрокредитиране“

4.4.1 От началото на 80-те години ⁽²⁴⁾, и особено в резултат на идеите и предложенията, възникнали при дискусиите по време на *Европейските конференции на занаятите и малките*

⁽¹⁹⁾ Вж. в това отношение също и становище CESE 977/2008 (докладчик: г-н CARPELLINI).

⁽²⁰⁾ Вж. СОМ 2007/708, Приложение 3.

⁽²¹⁾ РПКИ, Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации 2007-2013 г.

⁽²²⁾ ЕММ: Европейската мрежа за микрофинансиране; ЦМФ: Център за микрофинансиране за Централна и Източна Европа.

⁽²³⁾ ЕЗФРСР: Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони.

⁽²⁴⁾ 1982: Европейска година на МСП и на индустрията на занаятите.

предприятия ⁽²⁵⁾, европейските финансови институции насърчават и подкрепят културата на финансовия инженеринг в държавите-членки ⁽²⁶⁾.

4.4.2 Необходимостта от предприемането на практически стъпки за улесняване достъпа до кредитиране и за подпомагане създаването на финансов инженеринг накарала Комисията и ЕИБ, под натиска на европейските организации на малките предприятия, да създадат ЕИФ ⁽²⁷⁾. След кратко начално отклонение, когато оказваше подкрепа и за комуникационните мрежи ⁽²⁸⁾, ЕИФ насочи вниманието си към подпомагане — чрез различни гаранционни форми и най-вече чрез дейности, свързани с финансов инженеринг — на политиките в подкрепа на микропредприятията и малките и средни предприятия (МСП).

4.4.3 Посредством многогодишните програми на Комисията за микропредприятията, малките и средните предприятия и сътрудничеството, а впоследствие и чрез Ос 1 на РПКИ ⁽²⁹⁾, финансовият инженеринг беше развит чрез:

- гаранция върху заемите, предоставяна на кооперативните дружества и кредитните консорциуми на МСП;
- гаранция върху секюризацията ⁽³⁰⁾ на рисковия капитал на кредитните консорциуми;
- гаранция върху капитала, отпускана чрез кредитиране тип „мечанин“ ⁽³¹⁾;
- инвестиции на рисков капитал, подпомагане на екологичните иновации, трансфер на технологии;
- дейността на неформални рискови инвеститори („бизнес ангели“).

⁽²⁵⁾ Проведени в Авињон през 1990 г., Берлин през 1994 г. и Милано през 1997 г.

⁽²⁶⁾ **Финансовият инженеринг** е основан на принципа, че финансовата подкрепа за един дребен предприемач, който желае да започне нов бизнес или да инвестира в нови продукти или процеси, не би трябвало да се ограничава до връзката между дребния предприемач и финансовата институция, а — предвид социалната функция на предприемачеството — трябва да привлича други страни, поемащи различни степени на юридическа отговорност и споделящи част от риска и разходите.

⁽²⁷⁾ **ЕИФ: Европейски инвестиционен фонд**, създаден през 1994 г. по инициатива на тогавашната ГД ХХІІІ (генералната дирекция, създадена в подкрепа на малките предприятия и сектора на занаятите, благодарение на която бяха организирани „Европейските конференции“) и от ГД ІІ („Икономика и финанси“). ЕИФ има първоначален бюджет от 1 милиарда еку от ЕИБ, 800 милиона еку от Комисията и 200 милиона еку, състоящи се от акции от по 2 милиона еку всяка, от европейски финансови институции. Още в самото начало, повече от петдесет такива институции се включиха в инициативата.

⁽²⁸⁾ Вж. метрото в гр. Лил.

⁽²⁹⁾ РПКИ, Ос 1: подкрепа за предприемачеството; Ос 2: подкрепа за ИКТ; Ос 3: подкрепа за „Интелигентна енергия в Европа“.

⁽³⁰⁾ Дълговата секюризация работи като се прехвърля частично или изцяло дългът на кредитен консорциум (или банка) към специализирани финансови институции, за да се даде възможност най-вече на кредитните консорциуми да увеличат гаранциите по кредита на предприятията.

⁽³¹⁾ Финансирането тип „мечанин“ е основано повече на очаквания паричен поток на дружествата-ползватели, отколкото на реални гаранции. То може да работи по два начина: (1) подчинен дълг (заеми при фиксирано лихвено равнище или равнище, свързано с даден индекс); (2) „equity kicker“ (заемодателят/инвеститорът има право на процентен дял от увеличената стойност на собствеността, за която се отнася заемът). Финансирането тип „мечанин“ е с падеж между четири и осем години.

4.4.4 ЕИСК неколкратно е изразявал положителната си оценка за действията, предприети от Комисията, ЕИБ и ЕИФ, особено през последните петнадесет години, в подкрепа на малките предприятия. ЕИСК призна разширяването и осъвременяването на финансовата помощ, предоставяна от групата на ЕИБ за МСП ⁽³²⁾, **но счита, че усилията биха могли да бъдат увеличени и чрез програми, договорени съвместно с:**

- ЕИБ, във връзка с капиталите, и ЕИФ, във връзка с гаранциите;
- финансовите институции в отделните държави-членки;
- представителните организации на микропредприятията и МСП;
- кредитните консорциуми, вече занимаващи се с финансов инженеринг и действащи като гаранци за между 50 и 80 % от заемите, предоставени на предприятията.

4.4.5 На равнище държави-членки би могла да бъде създадена мрежа от „Фондове микрокредитиране“, която да разполага с оборотни фондове, захранвани от ЕИБ и допълнително гарантирани от ЕИФ, и да работи на различни равнища. На регионално (NUTS II) и на областно (NUTS III) равнище отпускането на заемите би могло да става чрез кредитните консорциуми там, където те съществуват ⁽³³⁾. Кредитните консорциуми вече са придобили значителен опит в сферата на първоначалния капитал и, с достатъчен рисков капитал, допълнително гарантиран от ЕИФ, биха могли да предоставят гаранции по заемите.

4.4.5.1 Това ново предложение следва да бъде изяснено по отношение на създаването от страна на ЕИБ и Европейската комисия на микрофонд. Целта на тази инициатива е да подпомогне институциите за микрофинансиране в цяла Европа чрез осигуряването на средства (безвъзмездна помощ, заеми, капиталови инструменти и финансиране тип „мечанин“), както и на техническа помощ. Микрофондът се учредява от ЕИФ с първоначален капитал от около 40 милиона евро (от които 20 милиона евро са отпуснати от ЕИБ) за тази инициатива за подкрепа. Според ЕИСК, ЕИФ би трябвало да управлява микрофонда в бъдеще.

4.4.6 Микрокредитът би могъл да е достатъчен, за да покрие закупуването на наличностите и основното оборудване, необходими за започване на бизнес, или за подмяна на оборудване, което винаги е необходимо за едно малко предприятие ⁽³⁴⁾.

4.4.6.1 Според Комитета, трябва да се отдели особено внимание на микрокредитирането, насочено към жените предприемачи. В тези случаи би трябвало да се обърне по-голямо внимание на гъвкавостта, на реда и условията за отпускане на кредит, за да се избегне създаването на обективни условия за социално и психологическо напрежение, което може да се изостри, в случай на:

⁽³²⁾ <http://www.eib.org/projects/publications/sme-consultation-2007-2008.htm>

⁽³³⁾ Системата от кредитни консорциуми е добре развита в много европейски страни и активно присъства на равнище Европейска федерация.

⁽³⁴⁾ Микропредприятията са 94 % от всички неземеделски дружества в Европа.

- принадлежност към малцинство;
- затруднено семейно положение;
- тенденция за социално самоизключване.

4.4.6.2 Редът и условията за микрокредитирането, насочено към развитието на дейност, осъществявана от жените, би трябвало да отчита предимно приоритетите за социална и икономическа интеграция и реинтеграция на жените в производствения сектор на обществото, отчитайки необходимостта от поемане на ангажимент за борба с опасността от пренебрежително отношение и необходимостта от засилване на развитието на предприемаческа култура и способност за поемане на по-голяма отговорност и риск.

4.4.7 Микрокредитът би трябвало да е насочен и към младежите, които имат желание да бъдат предприемачи и притежават достатъчна професионална подготовка, но нямат икономически възможности да започнат самостоятелна дейност.

4.4.7.1 Началната гаранция по заема, който във всеки случай трябва да бъде отпуснат от банкова или небанкова финансова институция, се състои от закупеното оборудване. От друга страна, това, което кара финансовите институции да не бъдат толкова вискателни в отпускането на заема ⁽³⁵⁾ е фактът, че съществува „Европейски фонд за микрокредитиране“. Той разполага с финансови ресурси и с опит и е в състояние периодично да предприема мерки чрез ЕИФ, кредитните консорциуми и секторните сдружения, с цел да подпомага изплащането на евентуалните натрупани дългове, но има и капацитета, и желанието да насърчава оптимални стандарти за финансова стабилност, диверсификация и увеличаване на производството, прозрачността и борбата с лихварството ⁽³⁶⁾.

4.4.8 Проучванията за несъстоятелността на микропредприятията и малките предприятия са установили, че в големите страни от ЕС през последните десет години, несъстоятелността, дължаща се на заеми, не е надхвърлила 4 % ⁽³⁷⁾. Така, при равнище по-малко от 5 %, може да бъде използван **множител от 20**, за да се осигури гаранция за заема, отпуснат от финансовата институция.

4.4.9 С множител от 20 и гаранция, покриваща 50 % от несъстоятелността на всеки отделен длъжник, един кредитен консорциум с рисков капитал от 1 милион евро би могъл да гарантира заеми за голям брой предприемачи ⁽³⁸⁾ в размер до 40 милиона евро.

⁽³⁵⁾ Като отстранява значителна част от техния риск, финансовото инженерство прави по-лесно и по-евтино отпускането на заеми от финансовите институции, особено на нови и слабо известни предприемачи.

⁽³⁶⁾ Съвместни действия на банките и секторните сдружения, насочени към подобряване на финансовото управление на микропредприятията, вече бяха посочени в документите на първата европейска занаятчийска конференция в Авиньон през 1990 г. и на втората конференция в Берлин през 1994 г. Те бяха развити в частност от системата на „Германските народни банки“ със секторните организации (Централен съюз на занаятчиите — ZDH).

⁽³⁷⁾ Вж. FedartFidi UE, Европейска федерация на кредитните консорциуми от сектора на занаятите (от държавите, където функционира системата на кредитните консорциуми).

⁽³⁸⁾ 5 % от 40 милиона евро се равнява на 2 милиона евро, но, тъй като кредитните консорциуми са отговорни само за 50 % от невърнатия заем, са необходими само 1 милион евро рисков фонд. Секюритизацията на този рисков фонд може да позволи на кредитните консорциуми да отпускат нови заеми до нов таван от 40 милиона евро.

4.4.9.1 Като предостави гаранции, системата от кредитни консорциуми направи възможно през 2007 г. отпускането на заеми на италианските занаятчийски фирми за около 6 милиарда евро.

4.4.10 В ЕС-27 годишно се учредяват приблизително 500 000 нови предприятия. Броят на предприятията, които фалират, е малко по-нисък ⁽³⁹⁾. Делът на МСП от стартиращите предприятия всяка година е 99 %, като поне 240 000 от тях са предприятия, състоящи се само от собственика ⁽⁴⁰⁾.

4.4.11 Като бъде използван примерът от точка 4.4.9, 1 милион евро рисков капитал, заедно с финансовия инженеринг биха могли да гарантират, чрез *Европейски фонд микрокредитиране*, заеми, възлизащи на 25 хиляди евро в полза на 1 600 малки предприятия.

4.5 Социално управление на кредитирането

4.5.1 Както вече беше подчертано, кредитирането представлява един от основните инструменти в икономическото и социалното развитие и в осъществяването на „социална пазарна икономика“.

4.5.2 Ето защо постепенно се появиха и навлязоха нови схващания за кредитирането, което вече не е възприемано просто като отношение между клиента и финансовата институция, а като инструмент с висока социална стойност, поради връзката с по-качествени и по-сигурни работни места и с икономическото развитие.

4.5.3 От това ново и по-широко виждане произтича необходимостта да се поделят между няколко субекта рисковете, свързани с отпускането на кредита.

4.5.4 Поделянето на кредитните рискове между няколко субекта:

- повишава гаранциите за финансовите институции;
- понижава лихвения процент по отпуснатия кредит;
- улеснява отпускането на заем на кандидата.

4.5.5 С цел запазване на социалната стойност, отпускането на кредит трябва да се ръководи във все по-голяма степен от принципа на корпоративната социална отговорност и изисква предприемачът да се подготви и възприеме стойностите на устойчивото развитие.

4.5.6 Екологичната сертификация СОУСОС ⁽⁴¹⁾ по-добре от всяка друга сертификация би могла да бъде използвана като условие, свързано със социалната функция на кредита, в рамките на процеса на финансов инженеринг.

4.5.7 През последните години само няколко десетки хиляди предприятия успяха да използват финансовите инструменти на Общността ⁽⁴²⁾, което показва голямата празнина между начина, по който тази тема се представя, и практическите резултати. Това налага да бъдат обмислени практическите възможности за намеса посредством системи, които могат да дадат тласък на участието на финансовите институции и да увеличат резултатите.

4.5.8 На 20 и 21 ноември 1997 г., извънредният Европейски съвет в Люксембург, чиито дневен ред съдържа само една точка — заетост — стартира три практически инициативи, за да помогне предприятията да останат конкурентни на пазарите и призова Комисията да направи предложения, които биха дали тласък на бизнес сектора и биха насърчили заетостта в тази сфера. Трите инициативи бяха: подкрепа за стартиране на европейския механизъм за технологии, JEV (Смесено европейско предприятие) и гаранционният механизъм за МСП. Две от тези инициативи — подкрепа за стартиране на европейския механизъм за технологии и гаранционният механизъм за МСП — бяха насочени към улесняване на достъпа до кредитиране.

4.5.8.1 До края на 2005 г. над 277 000 МСП са се възползвали от възможностите ⁽⁴³⁾, които програмата за растеж и заетост и MAP (многогодишната програма) предлагат.

4.5.8.2 „Гаранционният механизъм за МСП“ е една от най-важните европейски програми, предназначени за МСП ⁽⁴⁴⁾.

4.5.9 В ЕС има около 23 млн. микропредприятия и 1,1 милиона малки предприятия, от които 90 % са еднолични търговци или събирателни дружества. **Само 5 или 6 % от тях използват рисков капитал.**

4.5.10 Ето защо Комитетът счита, че трябва задължително да се предвидят форми на подкрепа за кредитирането, насочени също и към събирателните дружества, какъвто е случаят с инструментите за финансов инженеринг; в противен случай неговото прилагане ще бъде ограничено и ще попречи на развитието на финансовата култура на микропредприятията и малките предприятия.

Брюксел, 18 септември 2008 г.

Председател

на Европейския икономически и социален комитет

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁹⁾ Източник: Обсерватория на корпоративна Европа.

⁽⁴⁰⁾ В ЕС 49 % от микропредприятията нямат служители и следователно са предприятия от едно лице.

⁽⁴¹⁾ Вж. Регламент 1836/93/ЕИО и Регламент 761/2001/ЕО.

⁽⁴²⁾ Консултационен документ по Програмата на Общността за предприемчивост и конкурентоспособност, 2006/2010, ГД „Предприятия“, 2004 г., точка 118.

⁽⁴³⁾ Източник: СОМ(2007) 235 окончателен — Доклад на Комисията до Съвета и Европейския парламент относно финансовите инструменти, предвидени от многогодишната програма за насърчване на предприятията и предприемчивостта, в частност на малките и средните предприятия (МСП) (2001-2006 г.).

⁽⁴⁴⁾ Към 31 декември 2005 г. средната употреба достигна 67 % за прозорец „Гаранции по заеми“, 66 % за прозорец „Микрокредитиране“ и 65 % за прозорец „Рисков капитал“.